

Masies del Lloret rural. Les seves denominacions

MONTSE XIRGU ENCESA

Estudiosa

Quaderns de la Selva, 23 (2011), 193-198

Resum: En el Lloret rural del segle passat, la pagesia era el motor de l'economia local, amb importants exportacions de patates i fesols, com també, encara que en menor mesura, de blat, civada i blat de moro. Les masies eren el centre d'aquesta economia dedicada al cultiu de la terra. El treball se centra en les seves denominacions, de vegades múltiples, a partir de fonts orals.

Paraules clau: onomàstica, Lloret de Mar, pagesia, masia, antropologia.

Abstract: *At the past century, in the rural Lloret, the peasantry was fundamental for the local economy, with important exports of potatoes and beans, as well, but less, wheat, oats and corn. The farmhouses were the center of the economy dedicated to farming. The text focuses on their names, sometimes multiple, from oral sources.*

Keywords: *onomastics, Lloret de Mar, farmhouse, peasantry, anthropology.*

Centre
d'Estudis
Selvatans

«En el Lloret rural del segle passat, la pagesia era el motor de l'economia local, amb importants exportacions de patates i fesols, com també, encara que en menor mesura, de blat, civada i blat de moro. Les masies eren el centre d'aquesta economia dedicada al cultiu de la terra»

En iniciar el projecte *El calendari d'un pagès* vaig voler fer un breu resum de com era la vida a pagès, quan la maquinària encara no havia arribat, com es feia la feina, quins costums tenia la gent, com s'organitzava socialment... una petita pinzellada de la vida rural. Quan ja el tenia enllestit vaig pensar que, per a ser complet, feia falta adjuntar-hi un llistat de les masies que hi havia, ja que eren el centre de l'economia rural, molt valorades i en molt poques ocasions enumerades.¹

Em vaig posar a la feina. Disposem d'un llistat històric de masies del nostre municipi que va publicar Elvis Mallorquí a *Quaderns de la Selva*,² on a més d'un estudi de la cartografia de Lloret entre els segles XI i XVIII, fa una recopilació de 88 noms de masies, i hi reproduïx un plànol del terme del segle XVIII i un altre dels masos del XVI. També en reproduïx un altre, propietat de la Catedral de Girona, del segle XVII, que és excepcional, ja que, a més de la representació cartogràfica, s'hi poden apreciar els llocs més importants de Lloret amb uns dibuixos molt detallats, inclosos 30 dibuixos entre masos i casetes de vinya amb els seus topònims corresponents.

Encara que els noms relacionats per Mallorquí a partir de la cartografia s'allunyen dels dels nostres dies, n'hi trobem alguns dels que tractarem en aquesta comunicació. Per a la confecció del treball al qual he al·ludit anteriorment m'interessava, però, aportar un llistat del Lloret rural de mitjan segle XX, període en què es desenvolupa la temàtica que s'hi tracta.

Per a aconseguir-ho, vaig comptar amb el record dels pagesos de la zona i amb la col·laboració especial de Juanita Lloberas, una pagesa de 95 anys, i de Joan Valls, pagès també de la vila, que va morir a l'edat de 71 anys. Tots dos van tenir la inquietud de deixar constància dels noms de les masies: en Joan Valls, a les memòries que va deixar a la seva família, l'any 1993, i la Juanita Lloberas, fent una recopilació de tots els noms que ella recordava. A part, també vaig comptar amb la col·laboració de l'Arxiu Municipal que aportà el plànol que he comentat al principi.

La ubicació en el plànol també és feta a partir del record, ja que no trobem plànols de l'època, a excepció d'unes fotografies aèries datades de 1955 i 1956, que és poden trobar a l'Arxiu Històric Provincial de Girona, i ara mateix una reproducció fotogràfica a l'Arxiu Municipal de Lloret, on hi ha anotat alguna masia amb la curiositat que s'hi pot veure l'extensió de cultiu que tenia el municipi.

1 Montse XIRGU, *El calendari d'un pagès*, Lloret: La Costa, 2010, 148 p.

2 Elvis MALLORQUÍ, «El terme de Lloret de Mar del segle XI al XVIII: una aproximació cartogràfica». *Quaderns de la Selva*, 13 (2001), p. 67-82.

Amb tot això, s'ha fet una recopilació de 83 noms de masies, que podríem distribuir sumàriament, sense voler ser exhaustius, de la següent manera:

15 noms derivats de la natura

Mas Arbòs (1), també conegut com Can Pi
Can Bosc (8)
Can Cadernera (14), també conegut com Mas Rata o Mas Rui
Can Coll d'Horta (23)
Can Coll de la Torre (24)
Can Coll (25)
Can Merlès (49)
Can Pansa (53)
Cal Pardal (55)
Can Pedrosa (51alt)
Can Rivalaigua (59), encara que el nom de la masia és Can Pelegrí
Can Prats (64), també conegut com Cal Arafonés
Can Roure (68)
Vinya Rectora (81)
Vinya Rosa (82)

12 malnoms de persones o motius

Can Bord (7), també conegut com Can Sucada o Cal Bord
Can Cama (16)
Ca la Mare no ho vol (26), si bé el nom de la masia és Can Comas
Can Lleganya Nou (42)
Can Lleganya Vell (43)
Can Malànima (46)
Can Nan Bord (52), també conegut com Cal Forro
Can Perlet (61)
Can Potagrossa (63)
Mas Ros (67)
Cal Sord (72)
Can Tabola (75)

1 nom amb deformació de cognom o nom de persona

Can Burjons (11), de Bujons

27 noms o cognoms dels habitants estats o actuals

Can Bohigas de Baix (4)
Can Bohigas de Dalt (5)
Can Buch (9), també conegut com Mas Ball·llatinas
Mas d'en Buch (10)

Can Calabrés (15)
 Can Cayol (22)
 Can Creixell (27), també conegut com Can Flamis o Can Xonis
 Can Daura (28)
 El Molió de l'Augusto (29), l'actual El Molí
 Ca l'Evaristo (30)
 Can Fidel (31)
 Can Geroni (35)
 Can Gil (36)
 Mas Graell (37), també conegut com Mas Franell
 Can Guidet (38)
 Can Guinart (39), també conegut com Can Burgaroles o Masia del Roser
 Can Juncadella (40)
 Can Lloberas (45)
 Mas Mateu (48), també conegut com Ca l'Encesa
 Can Paquito Rams (54)
 Can Pau Vilà (56), també conegut com Mas d'en Rosell
 Can Pepet del Mas (60)
 Cal Pubill (65), també conegut com Cal Rodón
 Can Raurell (66)
 Can Sala (70)
 Mas Vilà (79), també conegut com Can Tomaset Basurer
 Mas Villalonga (80)

4 noms amb referències a la procedència dels estadants

Mas Baell (2), també conegut com Mas Rovira
 Can Saragossa (83), també conegut com Can Xardo
 Mas Cassà (21)
 Can Sargues (71)

16 noms d'oficis

Cal Barraquer (3)
 Can Cabanyes (12)
 Mas Cabanyes (13), també conegut com Can ja et fot de Déu
 Can Caravana de Baix (17), també conegut com Can Salichs
 Can Caravana de Dalt (18), també conegut com Can Termes
 Can Caravana (19)
 Can Carbó (20)
 Can Fornés Nou (32)
 Can Fornés Vell (33)
 Casa nova de Can Fornés (34)
 Can Peix (47), el nom de la masia és Can Mas Romeu

Cal Minaire (50) també conegut com Ca la Rubiño
 Cal Monjo de Dalt (51)
 Can Pelaburros (58), també conegut com Can Ambròs o Can Jofre
 Can Sabata (69)
 Can Taulina (76), també conegut com Mas Llibre

8 noms no inclosos en els altres apartats

Mas El Bon Repòs (6)
 La Casa Nova (41)
 Can Lloranes (44)
 Can Piet (62), també conegut com Can Sota
 Can Sota (73)
 St. Pere del Bosc (74)
 Cal Tuno de Dalt (77)
 Mas Vell (78), també conegut com Mas Pla

En moltes ocasions és difícil discernir si en els noms, tal com ens han estat donats, hi ha cap error de pronúncia, principalment amb el can, el cal o el mas, ja que la manera de dir-ho varia segons la persona o el costum de cada casa. Un exemple el trobem en can Bord o cal Bord, que són la mateixa casa, però can Cabanyes i mas Cabanyes, en canvi, són dues cases diferents i, a més a més, allunyades geogràficament.

Una altra problemàtica prové dels fills, els quals si es construïen una masia nova solien continuar utilitzant el nom de la dels pares. És el cas de can Caravana, can Caravana de Baix i can Caravana de Dalt, cosa que dificulta saber si es tracta de la mateixa casa o no.

Per altra part, també vàrem trobar que els motius són presents i, molts cops, més coneguts pels habitants de la població que no pas el nom propi de la masia, per la qual cosa és difícil constatar quin és el nom correcte i quin és el motiu. Normalment, darrere de cada motiu hi ha una història, més o menys curiosa, picant o mal intencionada. Per exemple, *ca la Mare no ho vol*, l'origen del qual prové del fet que la noia de la casa festejava amb un xicot i un dia, en trobar-la molt trista i preguntar-li què li passava, aquesta va respondre: «És que la mare no ho vol, que vagi amb aquest xicot». D'aquí el *ca la Mare no ho vol*.

Altres casos podrien ser la història de *can Bord*, que és molt senzilla: simplement, resulta que l'hereu no va poder tenir fills. O bé el cas del Mas Mateu, més conegut per *ca l'Encesa*, una noia del qual es va casar amb un hereu que tenia per cognom Encesa, descendent de la farinera de Girona. També trobem, en aquest sentit, el mas Cabanyes, que també rebia el nom de *can Ja et fot de Déu*, que prové del costum que tenia un dels avantpassats que hi habitaven de respondre amb un «ja et fot de Déu».

També corren històries interessants que treuen frases fetes. Hi havia en Peix de can Mas Romeu, que cada diumenge anava a missa i en tornar es comprava un dolç i se'l menjava darrere de can Tabola, ja que allà hi tenia una bona ombra i era a mig camí de casa seva. Des de can Perlet, que veien com es cruspia el dolç, uns dels avis va començar a cridar-li: «Peix, què venim de missa? Peix, què venim de la compra?». No trigà gaire a apuntar-se a dir la fase la resta de la família i els de can Tabola. Fins i tot algú del poble, quan el veia, li recitava la frase. Ell, molt empipat, els contestava: «No és pot pas passar ni per Can Perlet ni per Can Tabola per aquell cony de vell», referint-se a l'avi que va començar l'assumpte.

Com es pot veure, es troben moltes anècdotes de les masies i els seus motius: s'havia de vigilar el que es deia, si no, aviat es donava peu per a un nou motiu. O s'encetava una nova història per anar escampant pel poble.

Tot això dificulta poder precisar els orígens dels noms de les masies. Amb tot, el llistat de masies que hem escrit abans és l'apunt de dos pagesos de la zona, amb bona memòria, i d'altres pagesos que confirma els noms i les ubicacions i que, per tant, pot ser un bon punt de partida per a aprofundir en l'onomàstica del món rural lloretenc.